

Täysistunto

Tiistai 28.5.2024 klo 14.07—18.15

6. Hallituksen esitys eduskunnalle valtioneuvoston lainanottovaltuuden muuttamisesta Hallituksen esitys HE 56/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.17 **Elinkeinoministeri Wille Rydman** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhe-
mies! Käsiteltävänä tosiaan on hallituksen esitys eduskunnalle valtioneuvoston lainanotto-
valtuuden muuttamisesta. Tässä esitetään nykyistä valtioneuvostolle myönnettyä 170 mil-
jardin euron lainanottovaltuutta korotettavaksi 205 miljardiin euroon. Samalla lainoja otet-
taessa valtuuteen sisältyvien laina-ajaltaan enintään 12 kuukauden pituisten lainojen muo-
dostaman lyhytaikaisen velan osuuden enimmäismäärää esitetään korotettavaksi nykyises-
tä 29 miljardista 35 miljardiin euroon. Muilta osin nykyiseen valtioneuvostolle myönnet-
tyyn lainanottovaltuuteen ei esitetä muutoksia. Esitys ei myöskään vaikuta vuoden 2025
talousarvion sisältöön.

Suomen taloustilanne on hyvin haasteellinen. Talous ajautui viime vuonna taantumaan,
ja nykytiedon valossa tänä vuonna päästään vain nollakasvuun. Kasvu uhkaa jäädä myös
lähivuosina vain maltilliseksi. Hallituksen päättämät lisätoimet kohentavat julkisen talou-
den tilannetta merkittävästi, mutta niistä huolimatta julkinen talous tulee säilymään alijää-
mäisenä lähivuodet. Ja vaikka velkasuhde onnistuttaisiin vakauttamaan, niin euromääräi-
sesti myös velkaantuminen jatkuu, joskin sitten aiempaa maltillisempana.

Tämän hetken tietojen mukaan valtionvelan määrä yltää nykyisen lainanottovaltuuden
ylärajan tuntumaan jo tänä vuonna. Valtuuden ylärajan lähestyminen vaikeuttaa koko yh-
teiskunnan toiminnan jatkuvuuden kannalta kriittistä valtion lainanottoa toimintaa. Lainan-
ottovaltuuden ylärajan nostaminen ei tarkoita tavoitetta nostaa valtionvelkaa uudelle ylä-
rajalle. Lainanottovaltuutta korotetaan erittäin haastavassa tilanteessa näköpiirissä olevan
lainantarpeen tyydyttämisen mahdollistamiseksi ja tarvittavan liikkumavaran varmistami-
seksi velan määrän ja enimmäisvaltuuden välillä. Uusi lainanottovaltuus turvaa valtion ve-
lanhallinnan sujuvuuden ja kustannustehokkuuden. Ilman riittävän suurta liikkumavaraa
valtion kyky selviytyä erääntyvien lainojen uudelleenrahoittamisesta tai valtion lakisää-
teisten maksuvelvoitteiden hoitamisesta voi vaarantua. Uuden lainanottovaltuuden myötä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2024 vp

tarvittava liikkumavara on turvattu lähivuosien ajaksi, eikä asiaa tarvitse tuoda eduskunnan päätettäväksi pian uudelleen.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta oikeuttaisi valtioneuvoston käyttämään uusia lainanottovaltuuksia 1. päivästä heinäkuuta kuluvaan vuotta alkaen.

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen saavan eduskunnalta myönteisen vastaanoton.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.20 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tässä ollaan tietyllä tavalla teknisen asian äärelä, mutta tässä kerrotaan hyvin, minkä takia lainanottoa tarvitaan lisää. Korona oli osaltaan tekemässä tässä, Ukrainan sota ja sitten talouskehitys — nämä kaikki kolme selittävät aika paljon tätä tilannetta, miksi lainaa tässä on jouduttu ottamaan. Tämä sarja, mitä tässä nyt esitetään 205 miljardiin euroon, tarkoittaa ilmeisesti sitä, että tämän hallituskauden aikana valtionvelkaa otetaan noin yli 50 miljardia euroa, jos katsotaan tätä kokonaisuutta.

Se, mikä minua tässä huolettaa, on, että täällä on aika monta kertaa salissa puhuttu siitä, mikä tämä korkotaso on tässä ollut ja kuinka edelliset hallitukset ovat ottaneet lainaa ja niin poispäin. Olisikin ollut aika hyvä, jos tässä esityksessä olisi vähän avattu näitten eri vuosina otettujen lainojen korkotasoa ja näytetty vähän sitä, miten ne korkotasot ovat tässä vuosien varrella kehittyneet. Sitten olisi varmasti ollut hyvä, jos tässä olisi avattu myöskin näitä lainojen keskimääräisiä kestoajkoja, jolloin meillä olisi vähän enempi tässä olemassa, kun me arvioimme tätä lainakaton nostoa ylöspäin.

Kaikki olemme yhtä mieltä siitä, että velan taitto on tässä lähitulevaisuudessa tärkeä osa ja siihen pitäisi päästä. Mielenkiintoinen yksityiskohta tässä on myöskin se, että nyt kun meillä on ollut tämä 170 miljardin lainanottovaltuus, niin se on myös — jos tätä pelkistäisi aika paljon — osaltaan tammoinen lainanottokatto. Kun on puhuttu julkisuudessa aika paljon, että meillä pitäisi olla lainanottokatto, niin meillähän on periaatteessa semmoinen tässä olemassa, koska me joudutaan joka kerta täällä eduskunnassa hakemaan sille lainanottovaltuudelle korotusta. Siinä mielessä tässä ollaan sellaisen tärkeän asian äärellä.

Kysyisinkin ministeriltä, olisiko näihin saatavissa tämän käsittelyn aikana myöskin näitä lainan kiertoajkoja ja keskikorkoja eri vuosikymmeniltä, kun tässä on lainoja otettu, koska osa lainoista on varmaan vuosikymmeniä pitkiä ja niissä on korkoaikoja. Sitten kysyisin myös sitä, minkälaisia suojauksia näissä lainoissa käytetään. Tässä on niin merkittävän isosta määrästä lainaa kysymys, niin se voi myöskin osaltaan vaikuttaa siihen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

16.23 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Yleensä kun lainaa joudutaan ottamaan, olipa se yksityistalous tai sitten valtio, niin kannattaa aina arvioida, miksi sitä lainaa otetaan. Kun tässä salissa usein puhutaan, että on 15 vuotta mennyt vähän huonommin, niin oma arvioni on kyllä se, että tämä ongelma, missä nyt ollaan, on perua yli 20 vuodelta. 2002 vuositase oli 12 miljardia positiivinen, jolloin se vastasi noin neljää prosenttia bruttokansantuotetta, jonka pitäisi olla tänäkin päivänä se tavoite — ei suinkaan nollassa, mistä me paljon puhutaan, vaan sen pitäisi olla neljä viisi prosenttia positiivinen. Toissa vuonna vaihtotase oli miinus 5 miljardia. Eli voisi näin suoraan, hieman latuja oikoen todeta, että me olemme menettäneet vientihyvää 17 miljardia. Kun vaihtotaseessahan kyse on rahasta, palveluista ja muista rahanarvoisista eristä, jotka menevät maan rajojen ulko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2024 vp

puolelle ja tulevat sisään, niin 17 miljardia on menetetty tätä sisään tulevaa hyvää. Ainakin itse arvioisin, että kyseessä on vienti.

Edustaja Lyly aivan oikein puhui, että on hyvä täällä arvioida, mikä lainojen rakenne on, miksi niitä otetaan ja mikä on duraatio. Mutta itse kysyisinkin ministeriltä ja itse olen sitä arvioinut: Katsoin sitä nykylainanottorakennetta. Jos me perataan Suomen Pankin jälkimarkkinoilta ostamat valtion velkakirjat pois — koska jos nämä pankit eivät olisi menneet jälkimarkkinoille, niin silloinhan koko euro olisi ajautunut kaaokseen, koska kukaan ei olisi valtion velkakirjaa ostanut niistä maista, missä riskitaso on korkea —, ne erät pois, niin se on huono lainarakenne, että itse asiassa suomalaiset sijoittajat ottavat tästä lainasta vain 2—3 prosenttia ja se muualle menevä korko tietenkin auttaa niitä muita maita, jotka rahoittavat Suomea. Ne menevät Italiaan, Itävaltaan, Saksaan, sinne, minnekä menevät. Jos tämä lainan rakenne olisi erilainen, sellainen, että Lyly tai minä annettaisiin valtiolle rahaa, niin silloin se korko hyödyttäisi tätä suomalaista yhteiskuntaa.

Minä arvioisin kyllä tätä lainan rakennetta niin, että silloin kun suomalaiset sijoittajat 2—3 prosentin osuudella antavat valtiolle rahaa, niin silloin se rakenne on ihan totaalisen väärä. Senhän pitäisi olla niin kuin Japanissa, että se on sisäistä velkaa, joka ei ole vaarallista, koska raha jää yhteiskuntaan pyörimään. Kysyn ministeriltä, pitäisikö meidän palata siihen vanhaan maailmaan, että oli valtionobligatioita ja kansalaiset voisivat niitä ostaa. Kun nyt lainataan Suomessa valtiolta, koska kulurakenne on kroonisesti väärällä tasolla, niin lainattaisiin kansalaisilta, jos niillä vielä sattuu rahaa olemaan. Kyllähän se olisi järkevämpää kansantalouden kannalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja ministeri Rydman, sen verran kuin tarvitsette vastaukseenne, olkaa hyvä.

16.26 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Arvoisa herra puhemies! En ajatellut väärinkäyttää tätä teidän antamaanne avokätistä aikatarjousta, mutta totean, että olen samaa mieltä kuin edustaja Eestilä siitä, että tämä meidän velkavuoremme on kyllä kertynyt varsin pitkän ajan kuluessa ja siinä ovat monenväriset, monenlaiset hallitukset tehneet virheitä.

Meillähan silloin 90-luvun alun laman yhteydessä valtionvelka paisui aika lailla, mutta sitten toisaalta suhteellisen tiukalla talouspolitiikalla, hyvillä uudistuksilla ja ennen kaikkea Nokia-vetoisella kasvulla sitä saatiin aika hyvin taittumaan. Sitten vastaavasti 2000-luvun puolella totuttiin sellaiseen elintasoon ja tulovirtaan ja Nokia-tasoon verotuloissa, että se sitten hallituksia kannusti myöskin lisäämään merkittävästi menoja, mikä varoittavana esimerkkinä toimikoon, koska sen jälkeen hallitusten on ollut huomattavan vaikeaa tehdä tarvittavia sopeutustoimenpiteitä tilanteessa, jossa Nokia-vetoista kasvua ei enää ole ollutkaan.

Viime hallituskaudella, niin kuin edustaja Lyly aivan hyvin kuvasi, meillä oli tietysti koronaa ja oli sotaa, mutta toisaalta edellisellä hallituksella oli myöskin merkittäviä vaikeuksia reagoida näihin sinänsä ennakoimattomiin katastrofeihin sillä tavoin, että olisi sitten karsittu joitakin niistä lisämenoista, joita edellinen hallitus oli hallitusohjelmaansa asettanut — eli sen lisäksi, että tuli yllättäviä menoja, vielä aivan omaehtoisestikin menoja lisättiin, mistä päästäänkin sitten tähän varsinaiseen lainanhoitopolitiikkaan.

Meillähan ehdittiin jo vähän tottua sellaiseen hyvin luonnottomaan olotilaan, jossa korot olivat siellä nollan tuntumassa tai jopa allekin. Tämä ehkä osaltaan kannusti sitten viime hallitustakin, joitain muitakin hallituksia ottamaan velkaa, kun uskottiin, että tällainen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2024 vp

nollakorkoisuus olisi pysyvä olotila, vaikei se tietenkään sitä voi olla. Se, missä edellinen hallitus ja ehkä vähän eduskuntakin nukkuivat onnensa ohi, oli se, että nollakorkojen aikaan tietysti nollakorkoisuus olisi pitänyt huomioida näin jälkiviisaasti ajateltuna myöskin siinä, minkäpituisia lainoja otetaan. Lähtökohtaisestihan on aina niin, että pidempi laina on vähän kalliimpikorkoisempaa kuin lyhytkorkoinen laina, mutta sitten taas vastaavasti jos otetaan pidempiä lainoja, silloin myöskin hallitaan sitä korkoihin liittyvää riskiä tulevaisuudessa paremmin. Jos elettiin nollakorkoista aikaa, niin silloin olisi varmaankin kannattanut tehdä sellaisia ratkaisuita kuin esimerkiksi Itävalta teki, jossa otettiin sitten sadan vuoden lainaa nollakorkoisella korolla. Se oli varmasti kyllä Itävallalle hyvin kannattava siirto. Suomessa tätä meidän lainanottopolitiikkaamme ei arvioitu uusiksi nollakorkojen olosuhteissa.

Emme valitettavasti pysty kääntämään kelloamme enää taaksepäin, mutta nyt sitten, kun nykyistä tilannetta on arvioitu, on osittain siirrytty vähän pidempikestoisen lainan ottamiseen, olkoonkin, että se on hivenen kalliimpaa kuin lyhytaikainen laina, mutta jotta tätä kautta myöskin pystyttäisiin hallitsemaan paremmin sellaisia ennakoimattomia riskejä, joita esimerkiksi korkotason nousuun liittyy.

Sitten vielä siihen edustajan mainitsemaan kysymykseen siitä, kuinka paljon tietoa eduskunta tämän lakiesityksen käsittelyssä saa, niin eduskunnalle toki toimitetaan kaikki se tieto, mitä eduskunta käsittelynsä tueksi tarvitsee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

16.30 Markku Eestilä kok: Kiitoksia, arvoisa puhemies, koska tästä taloudesta on mielenkiintoista puhua! Mihin ministeri viittasi, niin sitä tikulla silmään, joka vanhoja muistelee, mutta itse kyllä jo vuosia sitten saman asian esitin, että Suomen valtion olisi kannattanut nollakorkoista lainaa ottaa 30 miljardia ja laittaa infraa kuntoon. Mutta, totta kai, yksittäisen kansanedustajan heitot ovat mitä ovat.

Sen verran tästä yleisestä tilanteesta ja Suomen Pankista ja valtiosta, koska nehan kietoutuvat yhteen: Suomen Pankkian tietenkin teki viime vuonna nollatuloksen mutta joutui varauksia purkamaan miljardin verran, eli käytännössä tämä korkoero aiheutti Suomen Pankille miljardin tappion. Jos Suomen pankki ei olisi tehnyt miljardin tappiota, niin valtio olisi tehnyt miljardia huonomman tuloksen. Se johtuu siitä, mihinkä tulen, että kun tämä ohjauskorko, mitä EKP nyt pyörittelee, on nyt neljä prosenttia, niin sehän tarkoittaa sitä, että kun liikepankit sijoittavat yön yli Suomen Pankkiin rahan ikään kuin turvaan, niin he saavat neljä prosenttia Suomen Pankilta sitten korkoa, Suomen Pankki maksaa. Mutta kun Suomen Pankilla on ulkona sitten jälkimarkkinoilta ostettuja Suomen valtion velkakirjoja, joissa on matala korko, niin tämä korkoero tekee sen, että pankit pärjäävät hyvin, mutta Suomen Pankki tavallaan joutuu purkamaan varauksia ja tekee sitten miljardin tappiota käytännössä vuodessa. Sen takia tällä on suuri merkitys, mitä Euroopan taloudessa tapahtuu.

Meidän tavallaan huono sykli, jossa työtunnit vähenevät tällä hetkellä, hyvin pitkälle johtuu Ruotsin ja Saksan talouden sakkaamisesta ja epävarmasta tilanteesta, koska meidän vienti ei vedä. Mutta, mikä on tärkeää huomata, on se, tapahtuuko näille koroille jotakin. Se hyvin pitkälle johtuu siitä, mitä Euroopassa tapahtuu, ei niinkään siitä, mitä Suomessa tapahtuu. Suomi todella kärsii sekä investointien että kiinteistövarallisuuden ja sijoittajien näkökulmasta ongelmia tästä korkeasta korosta, joka historiallisesti välttämättä ei ole kor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2024 vp

kea. Mutta jos se on niihin nollakorkoihin verrattuna korkea, niin se johtuu siitä, että Euroopassa on palvelujen kysyntä, matkailu ja muut, valtavasti voimistuneet, ja siellä on nimenomaan palkankorotuksia tapahtunut niillä matkailualoilla ja palvelualoilla, mikä johtaa sitten ikään kuin palkkainflaatioon. Tästä johtuu todennäköisesti Euroopan keskuspankin varovaisuus siitä, että voivathan ne kesäkuussa panna 3,75 prosenttiin tämän ohjauskoron, jolloin se hyödyttää Suomen Pankkiakin jonkun verran — ei tarvitse maksaa liikepankeille niin paljon yön yli -korkoa. Mutta se, lähtevätkö ne korot sitten syksyllä ja ensi vuonna vielä menemään matalammaksi, on Suomen työllisyydelle, investoinneille ja asuntolainan ottajille aika iso juttu. Toivotaan, että tämä inflaatio saadaan sillä tavalla kuriin, että myös korot lähtevät seuraamaan sitä noin kahden prosentin tavoitetta.

Tänä päivänä nuoret lapsiperheet, vaikka he olisivat hyvävaraisia ja heillä olisi hyvä palkka, ovat oikeasti ongelmissa näitten asuntolainan korkojen kanssa, jotka meillä ovat vaihtuvakorkoisia, koska nollakorkojen aika innoitti ostamaan kalliita asuntoja, ottamaan isoja velkataakkoja. Talous on mielenkiintoista, ja tässä salissa pitäisi useamminkin puhua taloudesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.33 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilä aloitti hyvin tuossa aiemmin puheenvuoron siitä, kuinka paljon me pystyttäisiin tätä kotimaista velkaa tavallaan hoitamaan valtion suuntaan. Tämä valtionobligaatit on aikoinaan ollut yksi semmoinen kanava, ja kotitalouksien säästötileillä taitaa olla nytkin vielä yli 80 miljardia, tai sitä suuruusluokkaa, oleva rahavaranto olemassa. Jos me jokinkin osa sieltä saataisiin, se voisi auttaa tätä tilannetta tässä mielessä. Mutta tosiasia on kuitenkin se, että myöskin me puhutaan aika paljon täällä valtiontaloudesta ja tämä valtiontalous on seuraus siitä, miten me saadaan yksityinen talous pyörimään ja yritykset pyörimään.

Kyllähän kannattaa myöskin nostaa esiin se, että silloin kun meillä oli pitkään nollakorkojen aika, niin minkälaisia yrityksiä ne olivat, jos eivät ne pystyneet tekemään yritystoimintaa ja lyömään sen nollan investoinneilla ja muilla. Kyllähän pitää tämäkin puoli nostaa rohkeasti esiin tähän keskusteluun, koska se on osa sitä meidän isoa kuvaa, minkä takia Suomi on tässä tilanteessa ja tuottavuuskehitys on ollut 15 vuotta nollan pinnassa, jos karkeasti sanotaan, että jotakin tässä meidän yhteiskunnassamme on tässä mielessä kummallista, että me emme ole pystyneet tätä tekemään. Me muistamme semmoisen korkotason, jossa oli kaksi numeroa, ja taisi olla minullakin asuntolaina korkeimmillaan siellä 15—17 prosentin luokkaa, silloin ensimmäisiä asuntolainoja, kun ne olivat, ja oli joku aravalainasääntö, jossa se oli vaan muutamia prosentteja ja näin poispäin. Eli kyllähän tämä yhteiskunta on muuttunut aika paljon siitä ajasta, ja luultavasti palaamme jonnekin 2—3 prosentin korkotasolle. Toivon mukaan pysytään siinä sitten vähän pitempään ja siitä tulisi sitten se normaali korkotaso.

Arvoisa puhemies! Olisin toivonut kuitenkin ministeriltä vastausta siihen, minkälaisia lainakiertoja meillä on ja millä korkotasolla nämä nykylainat käytännössä ovat, eli sitä puolta vähän olisi enempi avattu, ja kuinka paljon näissä lainoissa on suojauksia tällä hetkellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä ministeri Rydmanille loppupuheenvuoro, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2024 vp

16.35 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Puheenjohtaja! Tuossa edellä kuvasinkin jo sitä, millä tavoin lainanottopolitiikkamme on muuttunut. Meillä on tietysti vähän erikikäistä lainaa siellä joukossa, mutta tietystikin näin nousevien korkojen olosuhteissa myös korkorasitus silloin nousee, ja silloin olemme joutuneet tekemään sitä arviointia, painotammeko entiseen tapaan niitä lyhyitä lainoja, joiden korko sinänsä on matalammalla tasolla kuin niiden pitkäaikaisten lainojen korko, mutta sitten vastaavasti joudumme sellaisissa tilanteissa, missä lainaa pitää uusia tai ottaa uutta lainaa maksaaksemme niitä vanhoja lyhyitä lainoja pois, myöskin sitten sietämään korkeampaa riskiä korkojen suhteen. Olemme todenneet etenkin tässä tämänhetkisessä valtiontaloudellisessa tilanteessa, jossa voi olla, että korkotasojen heilahtelut aika nopeastikin nostavat esiin kysymyksiä siitä, onko esimerkiksi EU:n liiallisen alijäämän menettely lähellä, ja olemme joutuneet arvioimaan sitä, että tietynlainen ennustettavuus lähiaikojen koroissa on meille ehkä tärkeämpi. Sen takia olemme nyt painottaneet sitä, että meillä nimenomaisesti on sitten vähän ennustettavampi näköala tuleviin korkoihin, mutta toisaalta sitten olemme valmiita sietämään sen, että otamme niitä hieman pidempiä lainoja.

Ja mitä tulee sitten yksityiskohtaisiin kuvauksiin siitä, missä tilanteessa erilaiset lainat ovat ja minkätasoisia korkoja missäkin on, mikä siellä on kierto, niin kun se ei varsinaisesti ole juuri tässä asiassa käsittelyssä, niin saatte varmastikin myöskin sitten valiokunnassa riittävät tiedot siitä sen mukaan, mitä eduskunta käsittelynsä pohjaksi tarvitsee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.